

Rapport

Bältesanvändning i bilar med och utan bältespåminnare 2020

Anders Kullgren, anders.kullgren@folksam.se, telefon 0708-31 68 35

Säkerhetsbältet är fortfarande det viktigaste säkerhetssystemet i bil då det halverar risken att dödas eller skadas svårt. Bältet är viktigt också för att andra säkerhetssystem ska fungera optimalt. För att öka bältesanvändningen introducerades redan 1998 bältespåminnare i bilar av Volvo och Saab. Men det tog riktigt fart efter det Euro NCAP att i början på 2000-talet började ge poäng för bilar med bältespåminnare som uppfyllde Euro NCAPs krav. Och sedan 2014 är det lagkrav på att det ska finnas i bilar inom EU. Folksam genomförde 2005-2008 ett antal mätningar i Sverige och Europa för att kartlägga hur bältespåminnarna påverkade bältesanvändningen (Krafft m fl., 2006; Lie m fl., 2008). Studierna visade att användningen kom upp till 99% i bilar med bältespåminnare.

Generellt är bältesanvändningen lägre i äldre bilar. Det finns därför en oro att användningen även i bilar med påminnare går ner när dessa blir äldre. Syftet med undersökningen var därför att studera bältesanvändningen i grupper av bilar lanserade under olika årsintervall från 2002.

Metod

Bältesanvändningen mättes vid sidan av vägen på tolv platser i Stockholm. Mätningarna genomfördes dagtid under augusti till oktober av en och samma observatör, Fredrik Bagge. Vid varje mätning noterades bältesanvändning och bilmodell. Totalt mättes 3307 bilar uppdelade i 5 grupper, Figur 1. Årtalen syftar på bilmodellernas lanseringsår. Bilarna med en mild påminnare var modeller från Volvo och Saab som lanserades innan det kom en specifikation från Euro NCAP som omfattade krav på en hög och klar påminnelse-signal.

# Grupp	Antal modeller	Andel
1 Bilar utan påminnare	37	24%
2 Bilar med mild påminnare 1998-2000	3	2%
3 Bilar med påminnare 2002-2007	60	39%
4 Bilar med påminnare 2008-2013	22	14%
5 Bilar med påminnare 2014-2019	31	20%
Totalt för grupp 3-5	113	74%
Totalt	153	100%

Figur 1. Antal inkluderade bilmodeller i olika grupper av bilar med och utan bältespåminnare.

Resultat

Av de mätte bilarna hade 87,3 % en bältespåminnare, 3,5% en mild påminnare och 9,2% var utan påminnare. Bältesanvändningen var 99,4% (+/- 0,3%) i bilar med bältespåminnare (grupp 3-5), och 92,7% (+/- 2,9%) i bilar utan. Bältesanvändningen var för grupperna 3 till 5, 98,8%, 99,7% resp 99,5%. Det var ingen signifikant skillnad i användning för de olika åldersgrupperna 3 till 5. Baserat på dessa siffror kan man räkna ut att cirka 90% (91,8% +/- 4,8%) av de som obältade i bilar utan

bältespåminnare sätter på sig bältet då det finns en påminnare. Endast fyra förare satte bältet bakom ryggen i syfte att lura påminnaren.

#Grupp	Totalt	Bältade	Obältade	Bälte balom- ryggen	Bältes- använd- ning	95% CI
1 Bilar utan påminnare	303	281	22	0	92,7%	2,9%
2 Bilar med mild påminnare	117	111	6	0	94,9%	4,0%
3 Bilar med påminnare 2002-2007	574	567	7	0	98,8%	0,9%
4 Bilar med påminnare 2008-2013	788	786	1	1	99,7%	0,4%
5 Bilar med påminnare 2014-2019	1525	1517	5	3	99,5%	0,4%
Totalt för grupp 3-5	2887	2870	13	4	99,4%	0,3%
Totalt	3307	3262	41	4	98,6%	0,4%

Figur 2. Bältesanvändning i olika grupper av bilar med och utan bältespåminnare.

Diskussion och slutsatser

Det framgår tydligt i studien att bältespåminnare har en mycket stor effekt på bältesanvändningen. Och de har samma stora effekt även i 15–20 år gamla bilar, även om en tendens till något lägre användning i bilar lanserade 2002-2007 kunde ses i jämförelse med de lanserade från om med 2008.

Bilbältet minskar risken att omkomma vid en kollision med ca 50 procent i personbilar. Trots att det är en hög bältesanvändning generellt sett i Sverige, uppskattningsvis någonstans mellan 96–98 procents användning, hade en fjärdedel av de som omkom på svenska vägar under 2019 inte bilbälte på sig (Trafikverket, 2020).

Genom att jämföra andelen obältade förare som omkommit i trafikolyckor i Sverige sedan 2000 kan man beräkna hur många förars liv som räddats sedan bältespåminnarna introducerades för snart 20 år sedan. Beräkningen visar att de räddat nära 300 förars liv på svenska vägarna, och de senaste fem åren har i genomsnitt 25 förars liv räddats varje år.

I studien framkom också att de var få som medvetet försökte lura bältespåminnarsystemet, endast fyra förare noterades.

Senast Folksam gjorde en studie över bältesanvändning i Sverige (Krafft m fl., 2006), var det 17 procent som inte använde bilbälte i bilar som inte påminde om det. Nu har den siffran gått ner till 7 procent, vilket tydligt visar att bältesanvändningen fortsätter att gå i rätt riktning.

Referenser

Krafft, M., Kullgren, A., Lie, A., & Tingvall, C. (2006). The use of seat belts in cars with smart seat belt reminders--results of an observational study. *Traffic Inj Prev*, 7(2), 125-129. Retrieved from http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?cmd=Retrieve&db=PubMed&dopt=Citation&list_uids=16854706

Lie, A., Krafft, M., Kullgren, A., & Tingvall, C. (2008). Intelligent seat belt reminders-do they change driver seat belt use in Europe? *Traffic Inj Prev*, 9(5), 446-449. doi:903345195 [pii]

Trafikverket (2020). Analys av trafiksäkerhetsutvecklingen 2019: Målstyrning av trafiksäkerhetsarbetet mot etappmålen 2020. Nedladdas från Trafikverkets hemsida:

[https://trafikverket.ineko.se/Files/sv-SE/75691/Ineko.Product.RelatedFiles/
2020_120_analys_av_trafiksakerhetsutvecklingen_2019_malstyrning.pdf](https://trafikverket.ineko.se/Files/sv-SE/75691/Ineko.Product.RelatedFiles/2020_120_analys_av_trafiksakerhetsutvecklingen_2019_malstyrning.pdf)